

vinden. In en om het typische voortuintje stonden we met zo'n stuk of 50 mensen. De vensters op de benedenverdieping – de bel étage – waren wijd opengezet. In de woonkamer had men de vleugel tot bij de ramen geduwd. Plotseling sprong een jongedame op de vensterbank en begon rechtstaand in de vensteropening te zingen. De tram kwam langs, auto's toeterden, een vliegtuig raasde over ons hoofd en op de koop toe vond er in een aanpalende straat een braderie plaats. Om de zoveel minuten kwam een of andere afdeling van 'Les Joyeux Lurons' voorbij die een heel ander soort muziek ten gehore bracht. Doch vanuit haar vensteropening, alsof er niets aan de hand was, zong onze soubrette manmoedig door. Ze had zwarte leren laarzen aangetrokken en droeg een zwart lederen minirokje. Met veel fonkelende juwelen en armbanden die al haar kokette en operetteachtige bewegingen guitig onderstreep-ten. Ze zong over de geluiden heen; ze was een

en al professionaliteit. Want hoe dan ook, zelfs al sta je te zingen in een vensteropening, als je een rasechte artieste bent en je treedt op voor publiek, dan laat je je niet zo gemakkelijk van de wijs brengen.

In de Munt kwamen de toeschouwers uit de veel geroemde Offenbach-voorstelling met een droevig gezicht alsof ze een Wagner hadden bijgewoond; ze stapten met zware tred naar de vestiaires. Nochtans hadden ze uitbundig zitten applaudisseren. Hier klopt iets niet, dacht ik. Na een geslaagde Offenbach kom je niet zo de zaal uit!

In Laken was de stemming totaal anders na afloop. Het verschil lag hem in de kwaliteit; maar niet in de kwaliteit van de opvoering of uitvoering, maar in de kwaliteit van de communicatie tussen de performer(s) en de toeschouwer(s). Hoe je die bereikt, is iets dat de recensent probeert te achterhalen. Meestal is dat even moeilijk als proberen die kwaliteit in

de communicatie tussen performer en toeschouwer te bereiken.

-
- (1) Christian Metz, *De Beeldsignifikant*, SUN, Nijmegen, 1980, p. 26.
  - (2) Over het verschil tussen beide heeft Metz markante dingen verteld, zie zijn *Histoire/ Discours* in: *Le signifiant imaginaire*, Parijs, Christian Bourgeois, 1993 (1997), pp. 111-121.
  - (3) Over het 'applaus' heb ik het gehad in: Eric de Kuiper, *Applaus*, in: B. Verschaffel & M. Verminck (red.), *Orthodoxie (...) Applaus*, Antwerpen '93, 1993, pp. 119-145.
  - (4) Hoe dit patroon optimaal ingebed en gestructureerd wordt in de klassieke schouwburgarchitectuur werd door Emile Poppe behandeld in zijn proefschrift: E. Poppe, *Sémiotique de l'Espace spectaculaire*, EHESS, Paris, 1988.